

HEIDI RÖNNBERG

SIIVETTÖMÄT

Heidi Rönnerberg

Siivettömät

Romaani

© 2021 Heidi Rönnberg

Kannen suunnittelu: Frei und Zeit, Liviana Osti

Oikoluku ja kielentarkistus: Katarina Boijer

Taitto ja editointi: Janne Penttilä

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-4665-3

*Äidille ja isälle,
jotka nukkuivat pois 2002 ja 2008.
Kiitos, että annoitte minulle
mahdollisuuden.*

Piiku

T A I J A

MINUN ON PÄÄSTÄVÄ irti tästä verkosta. Se painaa kasvojani ja tukahduttaa hengityksen. Miksen saa työnnettyä sitä pois? Ojennan ja haparoin käsilläni, mutta mitään ei tapahdu. Kädet koskettavat kylmää metalliputkea ja sydän pomppii kuin puolityhjä kumipallo. Tukehdun.

Havahdun unesta ja matkaan tuhat kilometriä pimeydestä. Raotan silmiäni ja tunnen vihlovaa päänsärkyä. Oksettaa. Muistan samalla missä olen ja miksi; hapuilen hälytysnappulaa ja painan sitä. Kasvoillani on valkoinen lakana, olen ilmeisesti nukkuessa vetänyt sitä ylöspäin. Vedän lakanan varovasti kasvoiltani ja katselen aamua ympärilläni: valkoiset seinät ja valkoinen katto, sänky keskellä huonetta, vieressä yöpöytä. Televisio roikkuu hassusti katosta. Voisiko se pudota? Sängynlaidat on nostettu yön aikana ylös ja huoneen ovi on raollaan. Kämmenselässä on neula, ja siitä johtaa letku ylös, kenties taivaaseen asti. En muista, että minulle olisi laitettu sellaista. Täällä on yön aikana tapahtunut outoja asioita. Mikseivät hoitajat herättäneet minua? Ja miksi minulla on niin epätoellinen olo? Päässä tuntuu kipua ja hengittäminen on vaikeaa. Painoinko jo hälytysnappulaa?

Kaikki peittyy usvaan, suuta kuivaa. Miksei kukaan tule?

Hälytysnappula. Kuolenko minä?

Eilenhän minut tänne vasta tuotiin ja piti alkaa saada lääkitystä ja hoitoa. Heidikin sanoi, että nyt äiti on hyvässä paikassa, on yhden hengen huone, komeat näköalat seitsemän-nestä kerroksesta ja huoneessa telkkarikin. Enhän minä siitä näköalasta mitään tiedä, kun en pysty edes liikkumaan. Puolit-taiseen istuma-asentoon saattaisin päästä. Kyllä minä sitä aavis-telinkin – että näinköhän tässä käy, kun kolme viikkoa sitten vietiin Mariaan. Että tämä saattaa olla viimeinen matkani mö-kiltä kaupunkiin.

Kuinkahan Heidi tulee pärjäämään? Ei ole koskaan ha-lunnut puhua tai kuunnella kun olen yrittänyt selvittää paperi-asioita. On heti vaihtanut puheenaihetta ja sanonut vaan, että et sinä äiti vielä kuole. Se on aina ollut niin tavattoman herkkä, liiankin herkkä. Ja Börje. Miten Börje selviää? Eihän se osaa edes perunoita kuoria. Onneksi Heidi on aina ollut isin tyttö, kyllä se pitää Rönkasta huolen.

- Huomenta, rouva Rönberg. Soititteko kelloa, mikä on vointi?

- On tosi huono olo, voisitteko soittaa Heidille, tyttäre-leni? Pyytäkää tulemaan tänne, haluan puhua hänen kanssaan. Minun täytyy kertoa hänelle.

- Minä soitan. Olkaa ihan rauhassa. Älkää yrittäkö nousta omin avuin. Tulen heti takaisin. Käyn vain soittamassa.

Kunpa Heidi tietäisi miten paljon olen rakastanut häntä. Hän on ollut parasta elämässäni. Olenkohan koskaan sanonut sitä hänelle? Ehtisipä hän tulla pian.

Mikä päivä tänään on? Lauantai? Tänään ei siis ole työ-päivä ja minulla on syöpä. Niin ne kertoivat. Inhoan sitä sanaa.

Ja vaipat. Tässä minä makaan voimattomana ja uupuneena vai-
poissa, enkä pääse mihinkään omin avuin. Eilen vasta sain tietää
koko totuuden: se on levinnyt luustoon saakka, alaselkä ja vasen
lantio ovat kuulemma pahimmat. En taida selvitä tästä.
Mammalla oli tapana sanoa, että kun vanhaksi tulee niin on
seittemän perslättee. Näin sen täytyy olla, nyt minäkin olen sen
kokenut. En pysty enää edes nauramaan, sattuu liikaa. Sumenee,
kohisee päässä. Kuljen pitkin leveää käytävää. Leijun kohti
valkoista unta, musiikki soi. Onkohan tämä se Satumaa? ---
Aavan meren tuolla puolen jossakin on maa --- Ihanaa, saan
vihdoinkin tanssia. --- *Missä onnen kaukorantaan laine liplattaa* ---
Selässä ei tunnu enää kipua. --- *Missä kukat kauneimmat luo aina*
loistettaan --- Minä leijun, leijun! --- *Siellä huolet huomisen saa jäädä*
unholaan. --- Mamma? Pappa? Onko siinä tosiaan Pappa? Ette ole
muuttunut yhtään, miten nuori ja komea te olettekaan? Minulla
on ollut niin ikävä teitä Pappa, kaikki nämä vuodet. Te ainakin
rakastitte minua, olitte niin hyvä. Pappa, älkää menkö, ei, älkää
jättäkö minua tänne!

Mitä se hoitaja oikein sanoo, en saa selvää.

En halua puhua enää mitään. Tämä on niin uskomattoman
ihanaa. Haluan palata valoon. Nukuttaa niin kovasti.

- JESUS SÄGER: Låten barnen komma till mig och ----- Han tog dem upp I famnen och lade händerna på dem och välsignade dem.

En tajunnut kastetilaisuudesta mitään. Että pitikin mennä hurrin kanssa naimisiin. Eivätkä nuo Börjen sukulaisetkaan autaneet yhtään. Sen tietysti ymmärsin, että tytön nimeksi tuli Heidi Christine. Börjehän se halusi nimetä lapsen Heidiksi, itse en olisi niin harvinaista nimeä tytölle halunnut. Raili, Arja tai jokin vastaava olisi ollut parempi. Börjellä oli varmasti ollut joku Heidi-niminen nainen joskus, tiedä vaikka olisi vieläkin. Mutta nyt me olimme naimisissa, joten piste kaikille muille naisille.

Vain runsas vuosi aiemmin olin vielä Tukholman Karolinska Sjukhusetin naistentautienosastolla töissä, enkä osannut edes aavistaa, että tulevaisuus muodostuisi tällaiseksi. Likkakaverini Kirralta olivat houkuttelleet minut sinne työnhakuun. Typy ja Maggi olivat olleet siellä jo muutaman kuukauden ja kehuivat sekä palkkaa että ruotsalaista elämänmenoa. Pääsin sairaala-apulaiseksi huonosta kielitaidosta huolimatta ja olin onneni kukkuloilla, aluksi. Mutta kun passini vuoden kuluttua vanheni, oli pakko palata kotiin ja aloittaa apuhoitajan opinnot Suomessa. Ajattelin silloin vielä palaavani takaisin saatuani

kunnon koulutuksen ja ammatin. Säästin melkein kaikki palkka-
rahat uusiin vaatteisiin, jotta palattuani Helsinkiin kaverit katse-
lisivat minua kateellisina. ”Siellä se maailmanmatkaaja-Taija
menee hienoissa vaatteissaan.” Joku oli kuulemma sanonut, että
olen amerikkalaisen näyttelijän Ava Gardnerin näköinen: pitkät
vahvat hiukset, kapea vyötärö, jota korosti leveä vyö ja
huopainen kellohame. Kun saavuin Helsingin satamaan, minul-
la oli kaksi isoa matkalaukkuja täynnä upeita vaatteita: uusi
ulsteri ja nilkkasaappaat, tusinan verran nailoneita, kolmet
kengät, käsilaukku, nahkakäsineet, hattu, baskeri, kahdet liivit,
kaulahuivi ja esiliina. Suomessa oli vain elokuvissa nähty
sellaisia vaatteita.

Pappa oli alkanut sairastelemaan ollessani kymmenen ja
jouduin tekemään talollisilla töitä, joten maailma opetti pärjää-
mään. Jos pappa olisi saanut elää, olisin varmasti voinut jatkaa
koulunkäyntiä. Hän sanoi aina, että meidän Taija koulutetaan
hyvin; koulussakin saa pelkkiä kympppejä. Tiedä mikä maisteri
siitä likasta vielä tulee. Mutta pappa kuoli keuhkotautiin ja minä
jouduin lähtemään piiaksi. Olin hädin tuskin kahdentoista
vanha.

Mamma otti aika pian papan jälkeen uuden miehen,
minkä lie puoskarin, lapsenpäästäjä-Mikon, eikä minulla sen
jälkeen paljoa ollut asiaa kotimökille. Ja jos kävinkin, niin aina
piti olla rahaa antamassa. Tauno-veljellä oli paremmat koti-
oltavat, koska hän jaksoi tehdä navetassa töitä ja olla muutenkin
maman apuna. Viisi vuotta nuorempi kun oli, niin ei tarvinnut
lähteä maailmalle. Tauno kävi koulunsa loppuun ja sai ajokor-
tinkin, ja pääsi Someron Linja Oy:lle töihin – ensin rahastajaksi ja
myöhemmin linjurinkuljettajaksi. Kävi se meilläkin kylässä, kun

kulki Helsingin linjaa.

Tauno oli aina ollut minulle kovin rakas, samasta isästä kun oltiin. Mamma oli ollut vähän huolimaton nuorempana, sai kaksi lasta ennen kuin meni papan kanssa naimisiin, Kostin ja Tyynen. Tyynehän se otti minut sitten hoiviinsa Forssaan, käytti rippikoulun ja ohjasi elämään. Tytyne lainasi minulle omaa rippipukuaan ja hankki valokuvausta varten tuoreita kukkia. Eräässä kuvassa olen kavereitteni Inkerin ja Elvin keskellä. Heillä on lyhyet, mustat leningit ja molemmilla nuokkuvat kukat kädessään. Mistä he niin roikkuvia tulppaaneita oikein löysivätkään? He pitivät minua jotenkin outona lintuna, maalta kun olin ja silmissä kuulemma pelokkaan kauriin katse. Oiva kuvaus, mutta en ole koskaan ollut pelokas kauris, vaikka horoskooppi-merkkini kauris onkin. Olin aina ollut ylpeä luonteeltani ja oppinut pitämään puoliani. Samoin kuin Tytyne. Hänestä tuli maatalon emäntä Somerolle. Onneksi Tytyne selvisi eteenpäin jäätyään kahden pienen pojan kanssa soteleskeksi. Hän tapasi Forssassa Kolehmaisien Einon, menivät naimisiin ja ryhtyivät uudisraivaajiksi pientilalle. Eino oli kuin oikea isä Heikille ja Villelle, Ville ei edes muistanut omaa isäänsä. Ei pidä aina paikkaansa, että isäpuolet tai äitipuolet ovat pahoja noitita. Joskus he voivat olla hyviä haltioita.

- Taija hei, ollaan lähdössä kahville *famun* luo Uudenmaankadulle. Kuuletko? Ootsä taas siellä unelmiesi Tukholmassa? Börje tönä minua kylkeen ja herätti minut ajatuksistani.

Niin tosiaan. Nythän oli Heidi-tyttäreemme ristiäiset ja meidät oli kutsuttu anopin luo kahville. Heidikin tarvitsi jo ruokaa, tunsin sen sykkivissä rinnoissani. Maitoa alkoi valua

pitkin puseroa pelkästä ajatuksesta. Nyt oli jo kiire. Ihmeen rauhallinen tyttö oli ollut koko seremonian ajan. Kummitädin syli oli varmasti ollut turvallinen ja lämmin paikka hämyisessä seurakuntasalissa. Fanny-kummi oli kutonut Heidille talvea varten keltaisen makuusäkin, jota voi pitää vaunuissa huovan alla. Hän virkkasi myös vaaleanpunaisesta ja harmaasta puuvillalangasta mekon, jossa oli punainen rusetti rinnassa. Se oli niin nätti ja ajattelin heti, että Heidi voisi pitää sitä jouluna. Fanny oli kova käsityöihminen, toisin kuin minä. Minulla ei virkkuukoukku tai kutimet pysyneet käsissä. Kummilta oli tullut myös kaunis kortti, johon Fannyn mies Kaarlo oli piirtänyt ruusuja ja kirjoittanut hyvällä käsialalla runon:

*Du vårens barn du friska,
Du glada lilla vän,
Med hjärtat av en siska
Och vingar liksom den.
Väx som en blommas like,
Guds goda barn för bliv,
Och blomstra för Guds rike
Och dofta, evigt liv.*

Illalla en saanut unta kapealla ja kovalla vuodesohvalla. Börje kuorsasi vieressäni. Hän oli vähän suutahtanut, kun oli perännyt aviollisia oikeuksiaan. Olin yrittänyt vältellä tilannetta. Minulla oli vieläkin verenmaku suussa, kun ajattelin Heidin synnyttämistä Kättilöopistolla. Se oli kestänyt toista vuorokautta. Olin pyytänyt ja rukoillut jotain helpotusta polttojen välillä, ilokaasua vaikka. Mutta eivät ne mitään antaneet. Kaikki sujuu

hyvin, rouva, ihan rauhallisesti vain, oli vastaus. Kun lapsi vihdoinkin suostui tulemaan maailmaan ja päästämään ensimmäisen itkunsa, kättilö ilmoitti iloisesti, että onneksi olkoon rouva Rönnerberg, teillä on terve tyttö. Tyttö! Eihän se voi tyttö olla, Börjehän halusi pojan. Mitä se nyt sanoo? Aloin itkeä väsymyksestä ja epäonnistumisen tunteesta.

Vierailuajalla Börje tuli äitinsä kanssa katsomaan meitä. Hoitajat olivat jo onnitelleet uutta isää ja isoäitiä, ja Börje tuli hymyssä suin halaamaan minua kukkapuska kädessään, eikä näyttänyt yhtään pettyneeltä.

- Ihanan näköinen pikku prinsessa meillä, Taija. Grattis vaan! Hoitajat sanoivat, ettei sukulaisista voi erehtyä, niin on kuulemma famun näköinen vauva. Kuoppa leuassa kaikilla kolmella: famulla, faijalla ja skidillä, Börje hehkutti.

Tunsin suurta helpotusta, eikä Börje onneksi huomannut kyöneleitäni. Ehkä näin olikin ihan hyvä.

Taija syntyi sotien väliseen Suomeen,
meni naimisiin ja sai tyttären, josta joutui
luopumaan moneksi vuodeksi. Heidi varttui
maalla Taijan siskon hoteissa, ihmetteli aika
ajoin häntä katsomassa käyneitä outoja
ihmisiä, joita kutsuttiin äidiksi ja isäksi.

Siivettömät on koskettava tosielämän
kertomus äidistä ja tyttärestä; molempien
vaiherikas elämä on pitänyt sisällään monta
erillistä elämää iloineen ja suruineen.

ISBN: 978-952-80-4665-3

9

789528 046653